

Oscar Jensen

Internationale Sømands-Opsange

Del 1.

Shanties – en introduktion til shantysange
og deres tiltænkte anvendelse på sejlskibe.

Indhold

Indledning.....	2
Hive-shanties.....	4
Bradspil-shanties.....	4
Gangspil-shanties.....	7
Hale-shanties.....	10
Klo- og mersefald-shanties.....	10
Hånd over hånd-shanties.....	12
Rykke-shanties.....	13
Pumpe-shanties.....	15
Nikkepumpe-shanties.....	15
Hjulpumpe-shanties.....	17

Udgivet 1923.

Introduktion.

Dette hæfte er en gengivelse af den skrevne tekst i Oscar Jensens bog af 1923, som omhandler en grundig gennemgang af flere typer arbejds-shanties, hver type tiltænkt sit eget arbejdsformål ombord på sejlskibe.

Hæftets formål er at bidrage til kendskabet om shanties og deres hensigtsmæssige anvendelse og fremførelse af disse til nutidige shantymænd i det 21. århundrede.

Sproget er tilpasset nudansk retskrivning, således at 'shanty' startet med s, og ikke med c. Bolle-å erstatter dobbelt aa, og navneord starter ikke med stort bogstav. Dog er de engelske termer i teksten bibeholdt.

Dette hæfte er på ingen måde tænkt at anvendes kommercielt, men udelukkende som en dybdegående introduktion til shantyuniverset for medlemmer af Helsingør Sømandsforenings Shantykör.

Sangteksterne kan findes andet steds.

Helsingør, 14. febr. 2023.

Indledning.

For år tilbage, da den overvejende del af verdens handelsflåde endnu var under sejl, havde sølivet sine egne folkemelodier. De var friske og internationale som havet selv.

Hvor fornøjelige disse melodier og teksterne til dem end kunde være, var de dog ikke beregnede til underholdning for sømanden i ledige timer, men tværtimod til at anspore ham og hjælpe ham i hans ofte anstrengte arbejde ombord.

Disse melodier bestod af solostrofer og korstrofer – undertiden også refrain – alt efter arbejdets art, hvortil de var bestemte. Solostrofen er det, man kalder opsang. Kor og refrain er omkvæd, og det hele kaldes Shanty. Denne benævnelse er også international og kan udledes såvel fra engelsk som fra fransk.

Hvem har ikke hørt disse "Hiv", "Ohøj" og "Khæ" og mange andre uartikulerede hyle lyde – måske også undertiden en stump af en sang, hvormed folk på landjorden forsøger at samle sig i tunge og anstrengende arbejder. Disse udråb har dog intet med shanties at gøre og er i forhold til disse aldeles værdiløse som ansporing under et længere og trælsomt arbejde. De har hverken melodi eller takt og kommer ofte overraskende for mange af arbejdets udøvere, hvorved de spreder kraften mere, end de samler den. I shantyen er der derimod bade takt og melodi, og begge dele er iørefaldende. Man lytter uvilkårligt til solostrofen. Man forbereder sig og spænder musklerne, så man i forening samler alle mands styrke til kraftige tag i det rungende kor, der kommer efter, og som alle falder ind i.

Den rigtige shanty synges helt igennem på engelsk. Men der blev også sunget shanties, hvor sproget ikke spillede nogen rolle i solostroferne. Disse kunde lige så godt synges på russisk som på spansk eller dansk. Omkvædet var derimod altid på engelsk, og dette blev undertiden forvansket til det mest utrolige.

Den mand, som sang solostroferne, kaldes shantymanden. Det kunne være hvem som helst ombord, blot han var i besiddelse af en nogenlunde ren og kraftig stemme, et smittende humør og en livlig fantasi. Man han måtte tillige være anerkendt sømand og en god kammerat. Var han det, kunne han synges for uden hensyn til sprog eller indhold, blot melodien var en af de gamle, kendte. Alle mand ville da straks falde ind med det engelske omkvæd.

Var shantyen sunget til ende, og der var brug for mere, digtede shantymanden videre i farten. Hans ry afhang derfor af hans evne til at improvisere, og kunne han indflette forholdene ombord i sin sang, nød han kammeraternes udelte respekt og beundring, hvad enten han kritik var dadlende eller rosende. Han var således en slags offentlig mening ombord.

For musikalske øren lyder shantyen måske ikke af ret meget – og vel af endnu mindre for litterære. Men det må tages i betragtning, at de fleste af dem er digtet på stående fod til dagens aktuelle spørgsmål ombord, og under kom det for sømanden kun an på at lægge vægt i hiv og hal.

Det er umuligt at gengive alle de forskellige shanties, der blev sunget i sejlskibsfarten. De fleste shantymænd er borte, og de, der er tilbage, husker ikke mere alt, hvad de sang, fordi de digtede om forhold, der for længst hører en svunden tid til.

Denne samling af internationale shanties er derfor kun et lille udtog af de hyppigst anvendte, som jeg har bevaret i min erindring fra den gang, jeg selv var shantymand. Og for at andre, som ikke er kyndige i det engelske sprog, også kan have udbytte af disse shanties, har jeg varieret dem med danske solostrofer. Som der er umuligt at gengive alle de forskellige shanties, er det også umuligt at påpege forfatterne til dem – lige så mange shantymænd lige så mange forfattere. Man kommer dog ikke udenom, at englænderen Charles Dibbin har haft en betydelig indflydelse på denne søens poesi og arbejdsmusik.

Dibbin blev født i nærheden af Southampton 1745. Han var et stort og mangesidigt geni. Han begyndte sin løbebane som spillemand, blev senere skuespiller og endte sine dage som teaterdirektør i London. Han har skrevet og komponeret musik til flere operaer, men det er dog navnlig hans sømandssange, der har slået hans navn fast i historien. Han døde 1814, og hans liv faldt således sammen med den periode, da England førte en lang og kostbar krig med Napoleon om verdensherredømmet.

Al forlystelse var for lang tid bandlyst i England. Men en skønne dag fik Dibbin ordre fra selve den store statsmand Pitt til at åbne sit teater og hver aften foredrage og uddele søkrigssange. Disse både digtede og foredrog han selv, lige som han også selv komponerede melodierne. Han har i alt skrevet ca. 2000 sange, og skønt de fleste af dem var sømandsviser, går dog mange af dem igen som temaer i de solostrofer, shantymanden sang, før han selv begyndte at improvisere.

At man i England vurderede Dibbins sange højt, derom vidner den statue af ham, som er rejst ved Greenwich. Men, som disse sange havde deres betydning for at opildne en krigstræt nations sømandsstand, således havde de internationale shanties betydning for søfarten i sin helhed – og ikke mindst for sejlskibssømanden, som ofte måtte arbejde hårdt og længe med primitive hjælpemidler, når der skulle lettes anker og sættes sejl og foretages anden manøvre eller en lang og trælsom pumpning.

Man havde nok spil og taljer. Men drivkraften var udelukkende seje, stærke sømandsarme, og det ville måske have knebet mangen gang i kampen for skib og liv, om ikke shantymanden kunne spænde stålet i disse arme ud over dets normale ydeevne med sin sang – den sang, der ofte var en håndfuld mænds kampråb mod elementerne.

Nu har damp og motor overfløjet de hvide sejl, og der er langt fra så megen brug for shanties som før i tiden. Nutidens shantymænd synger som oftest den samme solostrofe: "Hurry up! Heave away!" og dampspillets stempler synger kor. Men der findes dog endnu store skibe under sejl, og Danmark har også sine – tilmed verdens største sejlskib. 5^{mast}. Bark "København". Anskaffelsen af dette stolte skib kunde måske for mange tyde på en Zenæssance for sejlskibenes vedkommende, men dette må vist betragtes som udelukket.

Derimod er denne erhvervelse et vidnesbyrd om sagkundskabens erkendelse af, at sejlskibe er en absolut nødvendighed for uddannelse af en dygtig sømandsstand. Der vil derfor altid findes sejskibe – og altid være brug for shanties – om end i mindre grad end før.

Måtte denne lille samling af shanties da være til nytte og glæde for mange, og måtte den for alle være et minde om de hvide sejls dage, da sømanden sang sig frem fra havn til havn.

OSCAR JENSEN

Hive-shanties.

Shantyens bygning er ikke helt vilkårlig. Dens takt og melodi er nøje afpasset efter arten af dets arbejde, hvortil den er bestemt.

Der gives så at sige Shanty så at sige for alt forefaldende arbejde ombord. Men de, der særlig fæstner sig i erindringen, er vel nok de såkaldte Hive-shanties. De er den første, man hører, når man som dreng begynder at leve livet ombord, og det er også de mest iørefaldende. Der kunne jo være mange tilhørere – såvel ombord i andre skibe som i land – når en dybvandssejler lettede anker. Og for de gamle søfolk gjaldt det naturligvis også om at efterlade de bedste indtryk.

Derfor findes også de smukkeste shanties blandt dem, der er til at hive anker efter.

I en sådan shanty gives ofte udtryk for stemningen ombord – sorgen over at forlade hjemmet – glæden over at begynde hjemrejsen igen. Og som i alle andre shanties kan der også i disse lyde høje klagetoner af egen art. Utilfredsheden med kosten, med skipperen og styrmændene, med arbejdet og hyren gives der ligeså vel udtryk for i shantymandens sang som for godt vejr og en dram til maden.

Af Hive-shanties gives to slags – Bradspil- og Gangspil-shanties. Disse inddeles igen i shanties, der dels synges, når det lettes anker for udgående og dels for hjemgående – *Outward bound-* og *Homeward bound-shanties*. Og det gælder for dem alle, at de er den bedste smørelse for et ankerspil.

Bradspil-shanties.

Bradspil-shantyen består af to strofer, og to korstrofer, der vekselvis Synges af shantymanden og alle mand, mens der uafbrudt hives i spillet. Kun i tilfælde, når der skal lægges særlig kraft i hivet f.eks., når ankeret skal brækkes løs fra bunden, hviles der i soloen, og hivet bliver da et såkaldt knibetag, der udelukkende foretages i koret.

Der begyndes her med *Outward bound*-shanties:

Sally Brown.

Andante.

Solo: Kor.

Oh, Sal-ly Brown was a cre-ole la-dy! Weigh! Heigh! Sal-ly Brown!

Solo. Kor:

I guess she's got a nig-ger ba-by! Bet my money on Sal-ly Brown!

Den sidste Korstrofe kan saavel i Tekst som Melodi varieres som her angivet:

Kor:

Spend my mo-ney with Sal-ly Brown!

Hvem Sally Brown var, vides ikke, man antagelig har hun været en eller anden sømands mørkhudede veninde fra sydstatene eller Vestindien. Melodien er i hvert fald om disse egne negersange. Stakkels Sally! Hun er

blevet varieret og lavet om i det uendelige. Men hvad hun er blevet lavet til, og hvem hun er, kan være ligegyldigt. Ingen Polly, Bertha eller Esmeralda, eller hvad de nu hedder, har været sømanden en så trofast hjælper i bradspillet, som gamle – evigunge Sally Brown.

Santa Anna I.

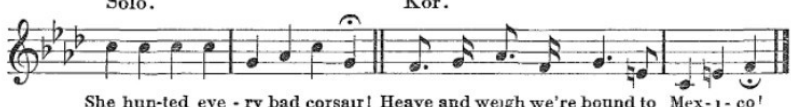
Andante.

Solo: Kor:

San - ta An - na was a man-of-war! Hoo-ray!), San - ta An na!

Solo. Kor.

She hun-ted eve - ry bad corsair! Heave and weigh we're bound to Mex - i - co!

Denne shantys melodi er vel kun kendt blandt ældre søfolk. Teksten er ofte varieret. Men shantyen gik i sin tid af mode, og den anføres kun på grund af dens høje alder. Dens oprindelse kan nemlig føres helt tilbage til midten af det sekstende århundrede – til et af historiens første panserskibe "Santa Anna", som blev bygget i Genua omkring år 1530 og var pansret med bly, og som af kejser Karl V blev sendt på togt mod middelhavets sørøvere.

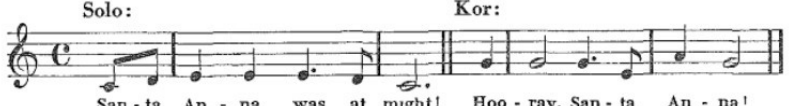
Der gives en anden shanty af samme navn som den foregående, og som er mere kendt end denne – i hvert fald blandt den senere generation.

Denne "Santa Anna" har også historisk oprindelse, men er af langt yngre dato, og den sigter til den mexicanske præsident "Santa Anna" – eller "Santana", hvilket er det rette navn (udtales: Santjana) – som var berygtet for sit krigeriske temperament, og som altid lå i strid med sine generaler. Han blev afsat flere gange og atter valgt. Efter Texas frafald kom Mexico i krig med De Forenede Stater, og Santa Anna førte selve overkommandoen over hæren. Men han blev fuldstændig slået af general Taylor i Slaget ved Molina del Rey 1847, hvorefter Staterne annekterede en stor del af Mexico. Santa Anna blev landsforvist og døde siden på Jamaica. Men minderne om ham levede videre i Staterne – i en spottevis, som blev lavet om til følgende shanty.

Santa Anna II.

Andante.

Solo: Kor:

San - ta An - na was at might! Hoo - ray, San - ta An - na!

Solo: Kor.

He was ve - ry fond of fight! On the plains of Mex - i - co!

Den Hive-shanty, der er bedst kendt og hyppigst anvendt i bradspil under ankerhivning for hjemgående, er den jublende homeward bound-shanty af samme navn.

Homeward bound.

Andante.

Solo

Kor.

We are home-ward bound! Oh, that's the sound! Goodbye! fare ye*) well! Good-

Solo.

bye fare ye well! We are home-ward bound to L1 - ve1 - pool town!

Kor:

Hur - rah my boys! We are home-ward bound!

Denne shanty giver det udtryk for stemningen ombord på en dybvandsejler den dag, der lettes anker for hjemgående. I ingen anden bradspil-shanty giver sømanden luft for sin hjemlængsel som i denne. Og som lysten driver værket, driver hjemlængslen ankerspillet. Derfor er *"Homeward bound"* bedst kendt og hyppigst anvendt.

Foruden *Homeward bound* gives der naturligvis mange andre bradspil-shanties til ankerhivning for hjemgående; men der er kun få af disse, der har en længere, sammenhængende tekst. Der springes i dem fra det ene emne til det andet, så de, bortset fra deres formål, er aldeles meningsløse, og *Homeward bound*-stemningen giver sig her som oftest udslag i et overgivent humør.

Det følgende eksempel, som er af skotsk oprindelse, hedder "*Lowlands*". Dette navn er blandt søfolk den almindelige benævnelse på alle øer i de hede zoner og er udelukkende udtryk for deres geografiske beliggenhed – den lave bredde:

[illegible]

Gangspil-shanties.

Gangspil-shantyen har ligesom bradspil shantyen to solostrofer og to korstrofer; men efter sidste korstrofe følger tillige et refrain, som også synges af alle.

Som for bradspillet vedkommende begyndes her også med *Outward bound-shanties*

Rio Grande I.

Allegretto.

Solo: Oh, were you e-ver at Ri-o Grand'? Oh! Ri-o!

Kor: Oh, we-re you e-ver on - that strand? We are bound for Ri-o Grand'!

Refrain

Way - - Ri-o! Rol - - ling Ri-o! Sing fa-re ye well to my
pret - ty young girl! We are bound for Ri-o Grand'!

Den overdrevne forherligelse af Rio Grande, der går igennem denne shanty tekst, må ikke tages som udtryk for udlængsel, men er, som teksterne i de fleste *Outward bound* shanties, nærmest en afleder for sømandens mere eller mindre sørgmodige tanker i det øjeblik, han står i begreb med at forlade den hjemlige havn.

Shantyen har en anden tekst, som også er en slags forherligelse, men sigter til skibet og forholdene ombord. Denne forherligelse er dog blandet med skepsis.

Rio Grande II.

Solo: Now listen boys to what I'll say.
Kor: Oh! Rio!
Solo: It's what I heard the other day.
Kor: We are bound for Rio Grand'!
Refrain: Way Rio! Rolling Rio!
 Sing fare ye well,
 To my pretty young girl!
 We are bound for Rio Grand'!

Californien har, lige siden dets guldgrubdomme rygtedes, været sømandens forjættede land, og dets gyldne løfter har affødt følgende shanty:

Sacramento.

Moderato.

Solo. **Kor:**

Oh, heave and weigh the an-chor light! O - ta Hay - ti^(*) O - ta Hay - ti!

Solo: **Kor:**

And hear what I have dreamt last night! In the O - ta Hay - ti Ho^(**)

Refrain:

Blow, bo - ys, blow! For Ca - li - for - ni - a! There is

plen - ty of gold So I've been told. On the banks of Sa - cra - men - to!

^{*)} Otaheti = Tahiti
^{**)} Hallo

Gangspillet har også sine Homeward-bound shanties, og deres antal er uendelig stort; men det gælder for disse som for bradspilets, at det kun er få af dem, der giver direkte udtryk for en hjemgående stemning ombord. Her skal derfor to af de mest udprægede:

Capstan Bar.

Moderato.

Solo: **Kor:**

Now walk her round, we are rol-ling home-ward! Heave my boys to - ge-thei!

Solo: **Kor:**

The old bul-ly ship is a - lay - ing wind-ward! Heave my boys a - way!

Refrain:

Heave a - way, we are home-ward bound! Heave a - way for Glas gow town!

Heave her, for we will break her! And the old ship is rol-ling home

At "*Capstan Bar*" er af skotsk oprindelse fremgår tydeligt af teksten i shantyens refrain. Det er dog ikke den Homeward bound shanty, der har vundet mest indpas i sejlskibets gangspil. Der findes en anden, hvis refrain fortæller om engelsk oprindelse, og selv om solo- og korstroernes melodi i begge disse shanties har meget tilfælles, har den engelske shanty dog altid været den mest foretrukne, men refrainet i denne er også absolut det smukkeste og mest iøjefaldende. Som det i bradspillet under ankerhivning for hjemgående er "*Homeward Bound*", der har sømandens særlige yndest, således er det i gangspillet "*Rolling home*".

Moderato.

Rolling home.

Solo. Kor:

Heave and sing my jol-ly crew! Heave a-way my bul-hes!

Solo: Kor:

Heave and make the cap-stan move! Heave a-way and sing!

Refram:

Rol-ling home! Rol-ling home! Rol-ling home a-cross the sea! Rol-ling

home for mer-ry Eng-land! Rol-ling home the lands for-bee!*)

*) passing by

Hale-shanties

For halning gives der ligesom for hivning forskellige slags shanties, som alle er afpasset efter halningens art.

Der er shanties for de lange, seje hal, der skal til for at hejse svære råsejl og gaffelsejl – og shanties for 'hand over hand-halning' ved hejsningens begyndelse eller til hejsning af mindre sejl. Endvidere er der shanties for korte, kraftige ryk til brug under totning af braser og bugliner, til strækning af fald og halning af skøder m.m. eller til oprulning af sejl på ræen.

Hale-shantien har langt mere indflydelse på arbejdet end hive-shantyen og derfor også større arbejdsværdi. Under hivningen arbejdes der uafbrudt i spillet såvel under solo- som korsang, hvorimod halningen udelukkende foretages under koret og kun på de deri fremhævede ord. En undtagelse herfra er dog hand-over-hand-shantyen, hvor det kun er shantyens takt og tempo, der er betydende for arbejdet, som her foretages såvel under solo- som korsang.

I modsætning til hivning, der undertiden kan være meget lange, når et eller to ankere er stukket ud til tamp med indtil hundrede favne kæde på hvert, er halningen aldrig af så lang varighed, og hale-shantyen er derfor også kun kort i forhold til hive-shantyen.

Klo- og mersefald-shanties.

Disse shanties består af to solostrofer og to korstrofer, men som ofte anført hales der kun på de i koret fremhævede ord.

Andante.

Robin Ranzo.

Solo: Kor:

His name was Ro - bin Ran - zo! Ran - zo boys! Ran - zo!

Solo: Kor:

His sea - man - ship was blan - co Ran - zo boys! Ran - zo!

Når alt andet glipper for mennesker på landjorden, er der kun en udvej tilbage, og det er søvejen. *Kan man ikke blive andet kan man altid blive matros.*

Dette er opfattelsen, der er meget almindelige blandt folk, der ikke har kendskab til sømandslivet. Og denne opfattelse i forbindelse med falske papirer og grådige landhajers appetit på søfolks penge har ofte bevirket, at aldeles ukvalificerede mennesker er blevet påmønstrede som matroser til ærgrelse for skipper og styrmænd og til besvær for den øvrige besætning, som i så tilfælde bliver ekstra arbejde.

Det er dette misforhold, der har inspireret en eller anden gammel sømand og affødt "*Ruben Renzo*".

Den Nordamerikanske frihedskrig og staternes løsrivelse fra England skabte en misstemning mellem de to nationer, som holdt sig gennem mange år, og som senere udartede til en skarp og hensynsløs konkurrence om verdenshandelen. Denne misstemning har blandt engelske og amerikanske søfolk ofte givet sig udslag i åbenlyse chikanerier, og den lidet smigrende omtale af skibsofficerer og forhold ombord, som forekommer i den følgende shanty "*Blow boys, blow!*" sigter ikke, som det måske kan synes, til noget bestemt tilfælde, men er udtryk for de følelser, engelske søfolk i almindelighed nærer for deres amerikanske kolleger:

Andante. ***Blow! Boys, blow!***

Solo: Kor.

Blow my boys, I long to hear you! Blow! boys, blow!

Solo: Kor:

Then blow my boys, I've come to cheer you! Blow boys! Bul-ly boys, blow!

Allegretto. ***Blow the Man down.***

Solo:

Oh, blow the man down bul - lies, blow the man down!

Kor. Solo:

Way, ay, blow the man down! Oh, blow the man down bul - lies,

Kor.

pull him a - round! Give me some time to blow the man down!

"*Blow the man down*" udtrykker kun, hvad der kan hænde enhver sømand i land. Shantyen fører tilbage til begyndelsen af forrige århundrede. Til eksempel har Marryat anvendt flere af dens vers i sin produktion.

Der gives en anden hale-shanty, som har same melodi og same omkvæd som "*Blow the man down*", men som er af langt yngre dato.

Denne shanty hedder "*The Black Ball*", og dens navn og oprindelse skriver sig fra de skibe, der tilhørte det engelske rederi "*The Black Ball Line*", som førte hvidt kontorflag med en sort kugle i – heraf navnet. Som det fremgår af shantyens tekst, var disse skibe berygtede for en særlig dårlig bemanning:

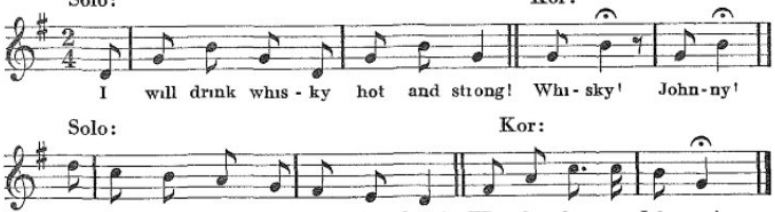
The Black Ball.

Solo: It was in a Black Baller I first served my time.
 Kor: Way, ay, blow the man down!
 Solo: It was in a Black Baller I wasted my prime.
 Kor: Give me some time to blow the man down!

Whisky, Johnny.

Andante.

Solo: Kor:

I will drink whis - ky hot and strong! Whi - sky! John - ny!

Solo: Kor:

I will drink whis - ky all day long! Whis - ky for my John - ny!

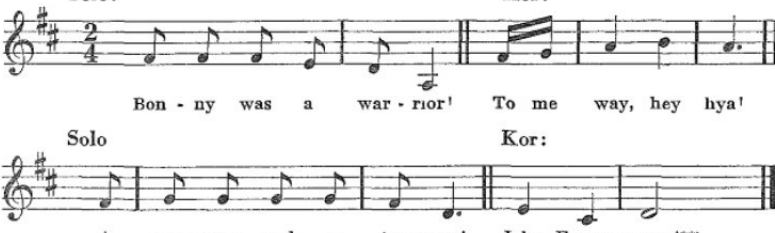
Hånd over hånd-shanties.

Det kan synes vanskeligt at skelne mellem shanties for svære hal og shanties for hånd-over-hånd-halning. De er ens i bygningen, og forskellen træder først frem under anvendelse og høres udelukkende på tempoet. For hånd-over-hånd-shantyens vedkommende er tempoet hurtigt, og der hales skiftevis med hver hånd såvel under solo som korsang.

Bonny.*)

Allegro.

Solo: Kor:

Bon - ny was a war - rior! To me way, hey hya!

Solo: Kor:

A wa - rior and a tar - rier! John France - way!**))

Rykke-shanties.

Rykke-shantyen er beregnet til at samle alle mands styrke i et enkelt hal, og den adskilles i bygning fra de øvrige hale-shanties ved, at den kun består af én solostrofe og en korstrofe.

Shantymanden synger solostrofen, medens både han og de øvrige af arbejdets udøvere forbereder sig og tager et fast greb, men ellers forholder sig roligt. Derefter synges omkvædet af alle mand i voksende styrke, mens hver især spænder musklerne, og endelig ved det sidste ord i verset, som her er fremhævet, tager alle i forening et kraftigt tag.

Denne art af halning anvendes særligt under strækning af fald og totten af braser og bugliner samt under halning af skøder. En eller to mand holder tørn om kofilnaglen, mens resten med samlet vægt og styrke tynger og haler i forhånden:

Moderato. *Hanging Johnny.*

Solo: Kor:

The musical notation is on a single staff in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). The solo part consists of 10 measures, and the chorus part consists of 4 measures. The lyrics are written below the notes.

They call me hanging Johnny, be-cause I hang for mo-ney! So hang, boys, hang!

Moderato. *Bowling*) haul.*

Solo: Kor:

The musical notation is on two staves in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). The solo part is on the first staff and the chorus part is on the second staff. The lyrics are written below the notes.

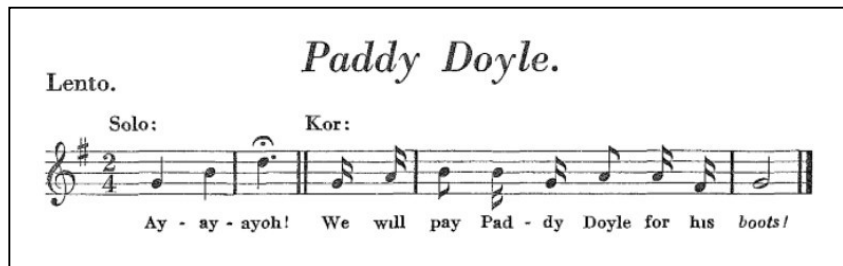
Haul on the bow - ling! The pac - ket ship is rol-ling!

Haul on the bow - ling, the bow - ling haul!

Når større råsejl f.eks. storsejl og fok gøres fast i søen, sker dette i almindelighed på grund af storm, eller når sådan en er i anmarch.

Dette arbejde har sin egen shanty – og kun denne ene, og den anvendes, når sejlet rulles op på råen.

Shantyen hedder 'Paddy Doyle', og den adskiller sig fra alle andre rykke-shanties ved, at i rykket, som i disse er et hal, her bliver et løft, som ligeledes foretages ved de sidste ord i verset. Desuden er der den shanty, der har den besynderligste tekst af dem alle, og som enhver uindviet vil kalde meningsløs:

Er dette "Boots", der gennem uvejret nærmest lyder som et brøl, ikke tilstrækkelig til at få sejlet rullet op på råen, gentages det same vers.

Shantyen har nemlig kun dette ene vers, og dens tekst har sin rod i den gamle sømands-overtro, at det giver uheldigt vejr, når man efterlader ubetalte regninger i land. Og løftet om at betale Paddy Doyle for støvlerne, er naturligvis giver for at forsone den kommende storm.

Pumpe-shanties.

Der gives en uendelighed af pumpe-shanties eller pumpe-viser, som de i almindelighed benævnes, men disse er ikke bygget efter bestemte regler og anvendes ganske vilkårligt uden hensyn til pumpningens art.

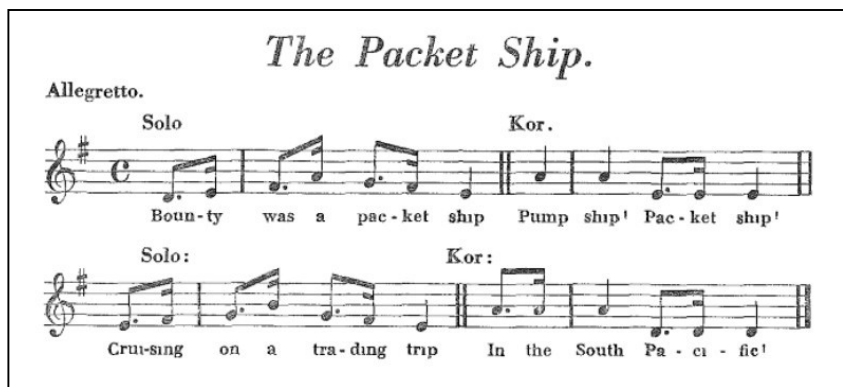
Denne vilkårlighed er ikke på sin plads i pumperne. Arbejdsmetoden her er forskellig i forhold til de to forskellige pumpesystemer, der anvendes ombord i sejlskibe, og hver metode har sin bestemte art af shanties.

Således er der shanties til brug i de gammeldags nikke-pumper – også såkaldte *”Matrosens Skræk”* – og shanties til brug i hjulpumper, og de har i bygning lighed med henholdsvis bradspil- og gangspil-shanties. Kun fro hjulpumpe-shantyens vedkommende er der væsentlig forskel, idet denne i stedet for skiftende solo- og korstrofer består af fire på hinanden følgende solostrofer efterfulgt af et langt refræn, som synges af alle.

Denne lighed i bygningen har ofte forårsaget forveksling, således at pumpe-shanties er blevet anvendt som hive-shanties – og omvendt. En sådan forveksling bør naturligvis ikke finde sted, men sker det alligevel, er dette tilfælde dog langt fra så forkasteligt, som f.eks. at anvende bradspil- og nikkepumpe-shanties i mersefald. Denne anvendelse minder uvilkårligt om *”Robin Renzo”* og er lige så usømmandsmæssig som en kællingeknude på en rebknyttelse. Det kan ikke anføres for ofte, at enhver art af shanties er beregnet for en bestemt art af arbejde, og pumpe-shanties hører kun til i pumperne.

Nikkepumpe-shanties.

Dette afsnit bliver her indledet med, at shantymanden i sin sang fortæller et sandfærdigt Sydhavs-eventyr.

Shantyen sigter til mytteriet ombord i det engelske handelsskib *”Bounty”* i året 1789, da dette under kaptajn William Blights kommando var på rejse i Sydhavet.

William Blight var en brutal og hensynsløs skibschef. Han sultede og hundsede sit mandskab – såvel officerer som menige, og da han kort efter, at skibet havde forladt Tahiti for hjemgående, overfaldt sin førstestyrmand, rottede denne sig sammen med den del af mandskabet, overmandede kaptajn Blight og sate ham i drift i en af skibets både, hvorefter styrmanden førte skibet tilbage til Tahiti.

William Blight nåede efter mange genvordigheder tilbage til England, hvor hans beretning om mytteriet havde til følge, at der udsendtes et krigsskib for at fange oprørerne. Størstedelen af Bountys besætning blev fundet på Tahiti, men disse havde ikke direkte taget del i mytteriet og blev frikendt. Hovedanstifterne af dette og Bounty var det derimod umuligt at opspore, og krigsskibet vendte tilbage med uforettet sag,

hvorefter man i England fik den opfattelse, som skinner igennem i de sidste af shantyens vers: at Bounty var forlis og oprørerne gået til grunde med skibet.

Dette er, hvad shantymanden fortæller i sin sang. Men eventyret er længere, og fortsættelsen er også værd at kende i denne forbindelse, da man kun gennem den så nogenlunde kan bestemme shantyens alder. Her skal derfor i korthed gengives, hvad der videre skete:

Efter tilbagekomsten til Tahiti forlod størstedelen af Bountys besætning skibet og slog sig ned blandt de indfødte, og tilbage på skibet blev kun de, der direkte havde taget del i mytteriet: Styrmand Fletcher, smeden Williams og matroserne Brown, Mills, Martin, Young, Smith, Mc. Koy og Quintal.

Disse provianterede skibet ud for en længere tid og anskaffede sig både svin, geder og får, og med 3 Tahiti mænd og deres koner samt 9 andre kvinder, som de havde overtalt til at følge sig, forlod de øen med Bounty.

Efter et forsøg på at lande på øen Toubouai var mislykket på grund af de indfødtes fjendtlige holdning, drev Bounty længerundt i Sydhavet og strandede til sidst på den afsides liggende og ubeboede klippeø Pitcairn. Såvel mennesker som dyr kom dog frelst i land, og øens indre åbenbarede sig for de skibbrudne som et vidunder af skønhed.

Alt, hvad der kunne bjærges fra Bounty, blev bragt i land. De skibbrudne byggede sig huse af tømmeret. De opdyrkede jorden og levede i fred og god forståelse med hinanden, indtil smeden Williams kone en dag under fuglefangst faldt ned fra en klippe og knækkede halsen.

William, som var en rå natur, tog nu uden videre en af Tahiti-mændenes koner, og dette gav anledning til splid. Den forurettede ægteemand kløvede hovedet af Williams med sin økse, og snart var hele øens befolkning i indbyrdes krig med hinanden. Tahiti-mændene blev dræbt af englænderne, og englænderne dræbte hinanden. Mc. Koy, som i sin ungdom havde arbejdet på et brændevinsbrænderi, flygtede ind mellem klipperne, hvor han uddrog spiritus af Ti-rodnen med det resultat, at han under et anfald af delirium styrtede sig i havet og druknede, og krigen rasede videre. Efter 9 års forløb var Smith og Young de eneste, der var i live af de 12 voksne mænd, der landede på øen. Men en ny generation var i opvækst.

Det lykkedes omsider Young at stifte fred, og nu blev øen for alvor taget under kultur. Befolkningen tiltog stærkt, og da et amerikansk krigsskib i året 1809 tilfældigt kom forbi og lod øen undersøge, var Pitcairn en blomstrende koloni.

Young og Smith havde i forening opdraget den opvoksende ungdom, men Young døde allerede i året 1800, og efter den tid var Smith både konge, præst og skolemester på øen, og at han røgtede sit hverv vel, var der vidnesbyrd nok om blandt hans undersåtter, menighed og disciple, der alle kunne læse og skrive, og som så op til ham med ærefrygt og agtelse. Pitcairns befolkning er den dag i dag oplyst og intelligente mennesker, og de er alle efterkommere af oprørerne på Bounty og deres Tahiti-kvinder.

Efter amerikanernes besøg nåede rygtet om øen og dens beboere hurtigt England. Et krigsskib blev sendt ud til Sydhavet for at undersøge sagen, og den rapport, chefen ved sin tilbagekomst afgav, vakte i England en så gunstig stemning for oprøreren Smith, at regeringen frafaldt al tiltale imod ham, skønt William Blight satte himmel og jord i bevægelse for at få ham hængt.

Der var således 20 år fra mytteriet på Bounty havde fundet sted og til oprørernes skæbne blev kendt. Og at skønne efter den opfattelse, at disse skulle være gået til grunde med skibet, hvilket tilkendegives i shantyen, må denne være blevet til på et tidspunkt, der ligger forud for koloniens opdagelse og er således mere end hundrede år gammel.

Er skuden så læk, at der pumpes for livet, er stemningen naturligvis ikke til lystig opsang. Teksten i den følgende shanty 'Leave her, Johnny', kan tyde på, at denne shanty har sin oprindelse fra sådan et tilfælde.

Leave her, Johnny.

Audante

Solo: Kor.

Oh, heave a - way the pump-brakes bright! Leave her John-ny! Leave her!

Solo: Kor.

There'll be no sleep for us to-night! There's time for us to leave her!

Der kan vanskeligt tænkes noget mere sørgmodigt end denne håbløse shanty til nikkepumpens ensformige slag og vandets ustandselige rislen hen over dækket. Men teksten alene er skyld heri, og denne kan naturligvis varieres, så shantyen får en hel anden og mindre sørgmodig karakter.

Hjulpumpe-shanties.

Tempo di Marcia. *Strike the Bell.*

Solo

Aft on the poop there is wal-king a-bout, our jol-ly se-cond mate so
a - ble and stout What he is thinking of, he doesn't know him-self! It
seems to us, he's quite for - got to strike, strike the bell!

Refrain

Strike the bell, second mate, let us go be-low! If you look to windward, you will
see it's going to blow! Look at the glass you will see, how it's fell*)! I
wish, that you would hun - ry up and strike, strike the bell!

Det er umuligt at sige noget om, hvor lidt eller hvor meget denne shanty er kendt; men den er i hvert fald langt fra blevet anvendt så ofte som den følgende "*Glory Halleluja*".

Til at pumpe læns under normale forhold behøves ikke nogen særlig lang shanty, og af "*Glory Halleluja*", der ved sin ensformighed i teksten og sin uendelige længde ofte har været en sand plage for dem, der ikke deltog i pumpningen, skal her kun gengives nogle vers, der har tilknytning til en begivenhed, som gik umiddelbart forud for den nordamerikanske borgerkrig, og som affødte denne shanty:

Glory Halleluja.

Tempo di Marcia

Solo.

John Brown was white in skin, his soul was ve-ry black! John Brown was white in skin, his soul was ve-ry black! And he went prea-ching around!

Refrain.

Glo-ry, glo-ry hal-le-lu-ja! Glo-ry, glo-ry hal-le-lu-ja! Glo-ry, glo-ry hal-le-lu-ja! And he went prea-ching around!

Den i "*Glory Halleluja*" besungne John Brown (født 1800) var i sin tid kendt overalt i De Forenede Stater som en ivrig agitator for negerslaveriets ophævelse. Hans agitation var så fanatisk, at han i Sydstaterne regnedes som en oprører og blev som sådan hængt i Virginia 1859. Dette vakte voldsom harme i Nordstaterne og fremskyndede i høj grad borgerkrigens udbrud 1861.

"*Glory Halleluja*" er således et produkt af den Nordamerikanske borgerkrig.